

bokselskap.no, 2011

Jørgen Moe: *Utvalgte dikt*

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Jørgen Moe

Utvalgte dikt

1849–55

□

[Blomster-Ole](#)

[\[Det lysned i Skoven\]](#)

[Sætergjentens Søndag](#)

[Fanitullen](#)

[Den gamle Mester](#)

[Ungbirken](#)

Blomster-Ole.

Jeg mindes grant fra min Barndoms Aar

En Tigger, der kom

Ret ofte op til min Faders Gaard,

Naar han vandred om.

Han var dem Alle til Spe og Spot –

Det Stakkels Fjog!

I Stedet for Svar han Piklue blot

Over Ørene drog.

Hans Melpose laa i den venstre Arm

Kun skjødesløst;

Den høire trykkede tro og varm
Hans hele Trøst:
En Dusk af Blomster, som Mark og Skov
Ham kjærligt bød,
Som hos rige Folk, med tryglet Forlov,
Han i Haven brød.

Hans Mine var slap, med et tosset Smil,
Og Øiet mat,
Men traf det hans Dusk, en kraftig Ild
Det klarede brat.
Da vugged han Hovedet som i Drøm –
Da saa han ud
Som Elskeren, naar han stirrer øm
Paa sin unge Brud.

Næst Jordens Blomster han elsked Alt,
Hvad ham tyktes skjønt:
En pragtfuld Villa, der hvilte svalt
Bag Alleens Grønt,
Ham vinkende drog, som det gyldne Slot
Et barnligt Sind –
Han trygled saa længe, saa tyndt og smaat,
Til han kom derind.

Der tigged han aldrig om Mel eller Mad,
Kun om at faa se:
Hver glindsende Sal og hvert rødmende Blad
De maatte ham te.
Og hvad han saa i de Riges Bo
Af Pragtfuldt og Smukt,
Forvarede han i Erindringen tro,

Som laaset og lukt.

Han yndede mig. Sine Syner tog

Han mig stundom frem; –

Han brugte et eget, halv østerlandsk Sprog

Til at male dem:

Af Blomsternes Farver og Liv og Skik

Han tog sine Træk –

Hvor funkledede Billedet for mit Blik

I det brogede Blæk!

Men vilde man tvinge hans Tanker ind

I Begreb og Dom,

Da sammenflød Alt, da lignede hans Sind

Et taaget Rum.

I mangel et Herrens Aar han gik

Til Bygdens Præst,

De ti Bud Ord han dog aldrig fik

Igjennemlæst.

Han blev en Hedning. Guds hellige Ord

Ei Lys ham gav,

Imens han tiggede sig frem over Jord

Mod den sorte Grav.

Ham kaldede ei Klokken fra høje Luft

Til Nadver og Daab, –

Men glødende Roser ham præked med Duft

Og Taarer hans Haab.

*

Det var en deilig Septemberdag

Saa mat og rød

Stod Solen og drømte, mens lette Lag

Af Taager flød.

Jeg gik til Præsten, at læse Latin,

Min vante Gang:

Da bar man en Kiste til Kirken ind

Uden Klokkklang.

Knap høvlet var Vræden, kun strøgen slet

Og kløttret gjort.

Og armodsligt kun de Stakler klædt',

Som bar den bort.

Men foran den gik, i snehvidt Lin,

Sex unge Møer;

Af florvundne Kurve med Fingren sin

De Blomster strøer.

I Kisten *laa han*. Den Bane var haard,

Som bragte ham Ro:

Henkommen ensteds til en stadselig Gaard,

Trak han af sine Sko.

Dem stilled paa Trappens øverste Trin

Han hen efter Skik

Hos Pose og Stav, imedens han ind

I Kjøkkenet gik.

Der spigred af Kaadhed dem Drengene fast.

Da han kom igjen

Og ret skulde rokke ned med Hast,

Han tumlede hen.

Hans Hoved traf en kantet Sten

Og farved den rød –

– Hvad var det saa mer? Det var Ingen til Men,

At en Tigger var død.

Der laa hans Legem i Kisten trang,
Stivt, strakt og dødt –
Nu skulde han ogsaa bæres engang
Ret varligt og blødt; –
Den Fryd, man den *Levende* negted tidt
Eller gnavent gav,
Henkasted de venlige Piger blidt
Paa den Dødes Grav.

Det rørte og harmed min unge Sjel.
Med Taarer i Løn
Jeg bad ved Graven som til Farvel
En hjertelig Bøn:
«Min Gud! vel kunde han ei forstaa
Dine ti Bud Ord;
Dog elskte han dig i Blomsterne smaa
Og hvert Skjønheds Spor.

Her maatte han lide. Giv nu ham Ly
Bag Palmen og Fred!
Men Reisen er mørk: send en rosenrød Sky
At hente ham med!»
Saa tog jeg min Bogrem igjen i Arm
Og vandred afsted,
Men alt som jeg gik, for Vemod og Harm
Mine Taarer gled.

Da faldt den Tanke mig ind paa eengang:
Naar du først bli'er stor,
Skal du rigtig skrive den Stakkel en Sang
Med deilige Ord.
I Graven hviler den Fattigmand

Alt længe nu –
Jeg digter hans Vise, saa godt jeg kan,
Med trofast Hu.

[Det lysned i Skoven]

(Sæterreise 5)

Det lysned i Skoven, da ilede jeg frem,
Snart stod jeg, hvor Bakkestupet skraaned.
Jeg saa den vide Bygd, jeg saa mit kjære Hjem,
Jeg saa, hvor de fjerne Aaser blaaned.
Jeg saa de brede Fjorde, der skar sig ind i Bugt,
Og Elven saa jeg blinke og krumme sig smukt –
Jeg længtes til de sollyse Sletter.

Og dog var det atter, som den sukkende Li
Vilde blidelig holde mig tilbage, –
Som om den bag mig hvisked: Forlader du min Sti,
For ned i Folkevrimmelen at drage?
Ak, Skoven og Fjeldvandet havde i mit Sind
For første Gang suset sin Vemodstanke ind –
Og siden jeg glemmer den vel aldrig.

Thi ofte, naar jeg gaae i den mylrende By,
I de bonede, skinnende Sale,
Den samme Hvisken lyder saa bønlig, saa bly
Fjernt henne fra min Barndoms grønne Dale.
Da griber mig en Længsel til Skov og til Fjeld,
Jeg hører atter Bjælder og Lurlok ved Kveld,
Og Sus gjennem skjæggede Graner.

Sætergjentens Søndag.

Paa Solen jeg ser, det lider alt frem,
Snart er det ved Høimessetide –
O den, som en Stund fik ønske sig hjem
Blandt Folk, som paa Kirkevei skride!
Naar Solskiven stiger lidt, saa den staar
Der midt over Skaret i Kammen,
Da ved jeg, i Dalen Klokkerne gaar.
Da ringer fra Taarnet det sammen.

Mens ene jeg gaar i ødslige Fjeld
Og kun hører Bjælderne klinge,
Staar Gjenternes Flok, med Søljer og Tjeld
Paa Vangen hvor Klokkerne svinge.
Nu kommer vel Odd i susende Trav
Som ellers paa Elgsblaks-Ryggen;
Han klapper dens Hals, han let springer af,
Og binder den henne i Skyggen.

Han vender sig alt, men standser dog lidt,
Og taler og fløiter til Folen;
Og saa gaar han ind med mandige Skridt,
Og sætter sig fremme i Stolen.

Han luder sig ned, og beder sin Bøn,
Og bæver saa atter sit Øie –
Men hvorhen da Blikket pleier i Løn
At glide – det husker jeg nøie!

Det nytter ei stort, at tage sin Bog
Og synge i Heien sin Psalme;
Mit Loft er for høit, og her er det dog,
Som Tonerne blegne og falme.

O den, som i Dag fik blande sin Røst

Med *hans* og de Øvriges Stemme!
– Gud give, at snart det lakked mod Høst
Gud give, jeg atter var hjemme!

Fanitullen.

I hine haarde Dage,
Da ved Øldrik og Svir
Hallingdølens Knivblad
Sad løst i hans Slir, –
Da Kvinderne til Gilde
Bar Ligskjorten med,
Hvori de kunde lægge
Sin Husbonde ned:

Stod der et blodigt Bryllup
I Hemsedal ensteds,
Hvor Leg og Dands var tystnet
Og Karlene slog Kreds.
Thi midt paa Gulvets Tilje,
I den mandslagne Ring,
Stod To med dragne Knive
Og eet Belte spændt omkring.

Og som udskaarne Støtter
I hvilende Ro
Staa endnu fire Karle
I Kredsen om de To.
De løfte Tyrilysen
Mod det sorte Bjelketag,
Hvor Røgens Hvirvler samles
Til et rugende Lag.

Forgjeves tvende Kvinder
Med Hyl trænge frem,
At bryde det faste Gjærde,
Der er stillet foran dem.
De kastes vredt tilbage
Af de muskelstærke Mænd –
Og Spillemanden rolig
Gaar til Kjældertrappen hen.

Nu skal han ned at tappe,
Thi den seirende Mand
Kan sagtens vel behøve
At kysse Bollens Rand.
I Beltespænding nappes
De kun med Blodets Tab,
Saa maa vel Aaren fyldes
Fra Tøndetudens Gab.

Men da han stod i Kjældren,
Han saa i et blaaligt Skin
En sidde der paa Tønden
Og stemme Felen sin.
Og Karlen holdt den omvendt,
Tæt op til Brystet klemt,
Og gav sig til at stryge,
Saasnart han havde stemt.

Det var et Spil, som dued:
Det klang som vred Mands Ord,
Som Hug af staalsat Bile,
Og som Næveslag i Bord.
Det jubled og det hulked

I den skumle Kjælderhal,
Da Slaattens Toner endte
Med et rungende Mandefald.

Taus Spillemanden lytted
Til de mægtige Løb;
Det var som Spillets Hvirvler
Ned ad Ryggen ham krøb.
Saa spurgte han den Anden:
«Hvor lærte du den Slaat?»
Han svared: «Det er det samme,
Men mind dig den blot!»

Nu Manden ned sig luded
Og efter Tappen tog –
Da saa han Hestehoven,
Som Takt mod Tønden flog.
Han glemte rent at tappe,
Han sprang i Stuen op –
Der løfted de fra Gulvet
Den faldne Mandekrop.

Fanitullen kaldes
Endnu den vilde Slaat,
Og Dølene den spille,
Og spille den godt.
Men lyde de grumme Toner
Under Øldrik og Svir,
Da løsner atter Kniven
I Hallingdødens Slir.

Der stander en Eg paa Præstens Jord,
Hans Øie til dagligt Mærke;
Den løfter dig op over Dal og Fjord
Og strækker Grenene stærke.
Den bærer paa flere hundrede Aar,
Men frodig den løves Vaar for Vaar,
Hver rindende Morgenlue
Kun meer ærværdig at skue.

Den isnende Vinter Gang efter Gang
Har skredet over dens Krone,
Med sparsomt Daglys, med Nat saa lang,
Uden en Sangfugls Tone,
Naar Krattet tyngedes ved dens Fod
Af Sneens Vægt, saa det krumbøiet stod,
Da rakte den op sine Arme
Som midt i Sommerens Varme.

Om Vaar, naar Livet vil vaagne op,
Og Stormstød rase fra Fjeldet:
Da bøier sig ydmyg Ungtræets Top,
Selv maalfør Gran vorder fældet –
Men da min gamle, min kjære Eg
Staar ret og rank i den vilde Leg
Med knudrede Arm mod Veiret,
Og hidtil saa har den seiret.

Det volder to Ting: først har den sin Rod
Slaaet dybt i Klippernes Revne –
See deraf fanger den Magt og Mod
At staa i det barske Stevne.
Og dernæst op imod Lysets Glands

Den løfter stadig Kvistenes Krands,
Og drikker fraoven Saften,
Lyset, Livet og Kraften.

Gud unde hver Præst, som kommer her,
At staa saa rolig og mægtig.

Mig unde han, gamle Mester kjær!
At see paa dig ret andægtig.

Ja, lær mig trods Sneens tyngende Lag
At løfte mod Himlen Dag for Dag
I Bønnen udbredte Hænder,
Saa Vinterdvalen dog ender!

Men glider og lider det frem mod Vaar
Langs Krøderens tause Strande,
Og Foraarsbudet i Vindstød gaar
Og pidsker de rørte Vande:
Saa lær mig at staa med sindigt Mod,
Som du i mangen en Vaarstorm stod,
Og splitte med Ordets Væрге,
Hvad der vil fælde og hæрге.

Bedagede Mester! o lær mig kun
At bore Rod i den Klippe,
Som giver den, ene trofaste Grund,
Og aldrigen Ham at slippe;
Og dernæst, som du med din Krones Top,
Daglig at hige og stunde op,
Og drikke fraoven Saften,
Lyset, Livet og Kraften!

En Ungbirk stander ved Fjorden
Og Vandspeilet ganske nær.
Hvor stor og smuk den er vorden
De Aar, jeg har boet her!
Nu løfter den hvide Stamme
Kronen fra Bredden lav.
Men tro dog ei, den vil bramme –
Den veed ikke selv deraf.

I Guds og i Hvermands Øine
Den voxer fra Dag til Dag,
Og Kvistene, som sig høine.
Nu byde hver Sangfugl Tag.
Men Birken undres derover.
Den kjender slet ei sin Rang.
Den bøier mod Vandets Vover
Saa ydmyg Bladenes Hang.

Just dette kan den forlene
Skjønhed for andre Træer,
Og lokker hen i dens Grene
Al Himlens vingede Hær.
Just det, at den ikke tænker
At løfte sin Krone op,
Men stille Kvistene sænker –
Gjør skyggende luun dens Top.

Hvad kommer det af? Den skuer
Sig daglig i Bølgens Speil
Ved Siden af Krat og Tuer,
Og – skuer saa deiligt feil.
Thi alt som mod Lysets Riger

Den hæver sin Krones Stav,
Den synes, den nedad stiger
Og voxer sig mere lav.

Du deilige Birk, du Kjære!

Paa dig vil jeg ofte see.

Gud give, jeg maatte lære,

Hvad du mig saa smukt kan tee:

At voxe i eget Øie

Nedad med hver en Dag –

At krone og at ophøie,

Det vorder da Herrens Sag!

Jørgen Moes *Utvalgte dikt* er lastet ned gratis fra bokselskap.no